

Maturitná otázka č. 12

OSVIETENSTVO A OSVIETENSKÝ ABSOLUTIZMUS

Charakteristika osvietenstva, významní predstavitelia. Vláda Márie Terézie a Jozefa II., reformy a ich význam. Reformy a výbojná politika Petra I. a Kataríny II. v Rusku.

1. Čo je osvietenstvo?
2. Predstavitelia osvietenstva
3. Osvietenský absolutizmus – charakteristika
4. Osvietenský absolutizmus v krajinách Európy
5. Mária Terézia a Jozef II.
6. Peter I. Veľký a Katarína II. Veľká

Osvietenstvo – svetonázor 18. storočia , pokrokové hnutie

Osemnásťte storočie v rozhodujúcej miere ovplyvnili dve politické udalosti: **severoamerické hnutie za nezávislosť a založenie USA a Veľká francúzska revolúcia**. Obidve tieto dominanty svetového diania tých čias pramenili z osvietenstva – mohutného a prevratného kultúrneho a duchovného pohybu **18. storočia**.

Osvietenstvo ako svetonázor bolo výsledkom a vyvrcholením stáročia trvajúceho procesu racionalizácie, odvratu od náboženského chápania sveta a príklonu k rozumu.

Osvietenstvo vzniklo koncom **17. storočia** v Nizozemsku (**Spinoza**) a vo **Veľkej Británii** (**Locke, Hume, Newton**). Odtiaľ preniklo do **Francúzska**, kde vyvrcholilo v racionalistickej a materialistickej podobe (**Diderot, Voltaire, Rousseau, Montesqieu**). V **Taliansku** a **Nemecku** sa časovo aj obsahovo prejavilo neskôr (**Lessing, Wolf, Kant**)

Cieľom osvietenstva bolo vyviesť človeka zo sveta temnôt a povier. Žiadalo zmenu spoločenského zriadenia(nie náboženstvom ale rozumom).

Určujúci je rozum

Základnou črtou osvietenstva bolo vyzdvihovanie rozumu: „Myslím, teda som.“ - **Descartes**) **Rozum** sa stal skúšobným kameňom poznávania a objasňovania sveta. Osvietenstvo bolo v tomto ohľade optimistické – stavalo na schopnosti človeka zdokonaľovať sa prostriedkami, ktoré záviseli od rozumu. Jednotlivec bol vo svojom rozhodovaní slobodný. Človek a nie Boh sa stal stredobodom úvah. Osvietenstvo spôsobilo ďalekosiahle zmeny v politickej, spoločenskej a sociálnej oblasti. Po prvý raz v dejinách ducha sa filozofia ocitla v opozícii proti cirkvi, náboženstvu a kresťanstvu. Dovtedajšiu vieru v tradície vystriedal optimizmus a bezhraničná viera v pokrok, v neobmedzené možnosti rozumu. Osvietenci verili v ľudské šľastie, ktoré bolo jedným z výchovných cieľov.

Benedictus SPINOZA

Holandský filozof, najvýznamnejší predstaviteľ panteizmu. Známy je jeho výrok *Deus sive natura* – Boh čiže príroda. K jeho hlavným dielam patrí *Traktát teologicko – politický, Etika*.

John LOCKE

Anglický filozof, zaujímal sa o otázky štátu a práva, vo svojich dielach sa venuje najmä problematike poznania – *Rozprava o ľudskom rozume*.

David HUME

Anglický filozof, tvrdil, že svet je nepoznatelný a neexistuje mimo nášho vedomia =Agnosticismus.

Denis DIDEROT

Francúzsky filozof, básnik, matematik. Bol ateista, zakladateľ *Encyklopédie*, za základ všetkého považoval **hmotu**, ktorú nikto nestvoril.

VOLTAIRE

Francúzsky spisovateľ, filozof, zástupca vedeckého skúmania prírody. Dielo: *Filozofické listy*.

Jean Jacques ROUSSEAU

Francúzsky filozof a spisovateľ, požadoval rovnaké práva pre všetkých občanov – *O pôvode nerovnosti medzi ľuďmi*.

Immanuel KANT

Nemecký filozof, zakladateľ kriticizmu. Dielo: *Kritika čistého rozumu*.

Osvietenský absolutizmus

V mnohých krajinách Európy sa panovníci alebo ich ministri pokúšali vyriešiť krízu systémom osvietenského absolutizmu.

Osvietenský absolutizmus podporoval hospodárske podnikanie, poskytoval podnikateľom rôzne výhody, obmedzoval vnútorné clá, colnou politikou chránil domáci priemysel, stavali sa cesty, kanály. Aby mal vznikajúci priemysel dostatok pracovných síl, panovníci uvoľňovali poddaných a tiež zavádzali náboženskú toleranciu, aby získali odborníkov aj z iných vyznaní. Tiež sa snažili zobrať politickú moc šľachte z rúk.

Osvietenský absolutizmus mal úspech v tých krajinách, kde buržoázia nebola ešte taká silná, aby mohla viesť samostatný boj.

Prusko

Prototypom osvietenského absolutistického vládca bol pruský kráľ **Fridrich II. Veľký**, ktorý bol presvedčený, že je prvým služobníkom svojho štátu. Podľa neho si osvietenské knieža bude vždy dôsledne plniť svoje povinnosti voči svojim poddaným (nič prostredníctvom ľudu, ale všetko pre ľud). Najvyšším politickým princípom Fridricha bolo zachovanie a rozšírenie moci pruského štátu. Kvôli tomuto záujmu **viedol tri vojny** s Rakúskom.

Španielsko

Španielsko hospodársky zaostávalo za ostatnými európskymi krajinami, pretože španielske hospodárstvo utrpelo straty vo vojnách. Preto vznikli v Španielsku hospodárske spoločnosti. Ich členovia , zástanci osvietenstva, zakladali manufaktúry, odborné školy, pestovali obilie.

Portugalsko

S. J. Pombal položil základy školstva, založil spoločnosť pre export vína, podporoval zakladanie manufaktúr.

Taliansko

Osvietenská politika mala úspech v Neapolskom kráľovstve za vlády **Karola III.** Osvietenec **B. Tanucci** zrušil mnoho kláštorov a cirkevné desiatky.

Uhorsko

V uhorsku sa myšlienky osvietenstva začali vo väčšej miere šíriť od polovice **18. storočia** za panovania vlády Márie Terézie, kedy boli obmedzené stavovské privilégia šľachty.

MÁRIA TERÉZIA (1717 – 1780)

Bola **prvou ženou dynastie Habsburgovcov** na kráľovskom tróne. Jej mužom bol František Lotrinský (nem. cisár). Spolu mali 16 detí.

V roku **1740** bola korunovaná **v Štefanskom dóme vo Viedni** za rakúsku arcivojvodkyňu, **1741** v **Dóme sv. Martina v Bratislave** za uhorskú kráľovnú, **1743** v **Prahe** za českú kráľovnú. Viedla viaceré vojny, ktoré ju postupne presvedčili o škodlivosti vojny a o nutnosti mierového spolužitia. Uprednostňovala diplomatické kroky pred ozbrojenými, vďaka čomu získala **Halič** a **Bukovinu**. Rozhodla sa však zreorganizovať armádu, zaručiť jej disciplínu a bojovnosť. Hospodárskymi reformami chcela priblížiť habsburskú monarchiu západným, vyspelejším krajinám. Veľký rozsah nadobudli najmä v **Čechách**, kde prekvtivali manufaktúry a obchod. **Zavádzala jednotnú menu, váhy, podnecovala budovanie a udržiavanie ciest**. Prebiehala germanizácia (2 štátne jazyky – cieľom bola centralizácia), **raabizácia** (poštatnenie cirk. pôdy).

Cieľom reforiem bolo priblížiť sa hospodársky a politicky západným krajinám, ale zároveň udržať feudalizmus.

Tereziánske toliare boli vyhľadávané v celej Európe, vo **Viedni** **vydávala prvé papierové peniaze v strednej Európe**. Po prvý krát sa začali vydávať papierové peniaze.

Reformami v štátnej správe sa usilovala o jej zjednotenie a upevnenie moci panovníka na úkor moci stavov. Obmedzovala početnosť orgánov v jednotlivých krajinách, najmä v Čechách.

Ďalekosiahle boli jej **školské reformy**. V roku **1777** vydala **RATIO EDUCATIONIS** – organizačný poriadok pre školstvo. Táto reforma vytvorila jednotný školský systém od základných škôl až po univerzity a zaviedla povinnú školskú dochádzku pre deti od 6 do 12 rokov. Zaviedla 3 typy škôl. V triviálnych školách sa žiaci učili okrem čítania, písania a počítania aj základy moderného hospodárenia. Univerzity boli vyňaté spod právomoci cirkvi, boli poštatnené a začali sa meniť na vedecké inštitúcie. V 18. storočí existovali na Slovensku dve Univerzity: v Trnave a Košiciach. V roku **1777** nechala Trnavskú univerzitu presťahovať do Budína a Košickú zrušili. Podporovala aj zakladanie odborných škôl – v **Banskej Štiavnici** vznikla **prvá banská vysoká škola v Európe**, v **Senci** ekonomické kolégium.

Urbárskym patentom roku **1767**, ktorý presne vymedzoval rozsah povinností poddaných voči zemepánom, sa usilovala uľahčiť postavenie poddaných roľníkov. S uhorskou šľachtou spočiatku M. Terézia vychádzala korektne. Sľúbila jej zachovať stáročné výsady (snem, stolice, nezdaniteľnosť), nereformovať život v Uhorsku. Za to jej šľachta sľúbila vernosť, peniaze a 100 000 mužov pre armádu **vo vojne s Pruskom**. Keď sa však rozhodla i v Uhorsku právomoc šľachty obmedziť, táto sa proti politike kráľovnej postavila. Preto v roku **1764** **prestala zvolávať uhorské snemy** a vládla i tu prostredníctvom nariadení. Pre nechotu a odpor šľachty sa jej však v Uhorsku darilo reformy uskutočniť len čiastočne.

Presadila však urbársku reguláciu a školské reformy. Manufaktúry sa rozvíjali slabo. Colnou politikou dosahovala, že sa Uhorsko stávalo poľnohospodárskou zásobárňou západných častí monarchie.

JOZEF II. (1741 – 1790)

Jozef II. prvý príslušník habsbursko-lotrinskej dynastie. Syn **Františka I. Lotrinského a Márie Terézie**.

Jozef II. bol na svoju dobu veľmi rozhladený panovník. Chýbalo mu však pochopenie významu kultúry a umenia. Vyhybal sa nádhre viedenského dvora a neznášal ceremónie, ktoré sa na ňom museli dodržiavať. Od roku **1765** ríšskonemecký cisár a spoluvládca svojej matky, v roku **1780** bol korunovaný za českého a uhorského kráľa. Podobne ako jeho matka sa pokladal za prvého úradníka štátu, ktorého poslaním je pracovať pre blaho štátu a jeho obyvateľstvo, predstavoval v monarchii vrchol osvieteného absolutizmu, štátnopolitického systému, ktorý vybudoval, a jeho ideológie, rakúskej odrody osvieteného absolutizmu (josefinizmus). Sústredil všetku politickú moc na seba a na úzky okruh poradcov, oddaných prívržencov osvieteného absolutizmu často nešľachtického pôvodu. Odmietol ceremoniál korunovácie za českého a uhorského kráľa, za čo si od uhorskej šľachty vyslúžil prezývku - **klobúkový kráľ**. Nezvolával stavovské snemy, svoje rozhodnutia nariadil najmä formou **patentov**. Namiesto latinčiny zaviedol v monarchii v roku **1784** ako úradnú reč **nemčinu**, ktorá mala byť prostriedkom na postupné vytvorenie jednotného štátneho národa (**germanizácia**). Podstatne **znížil počet štátnych úradov a úradníkov**, rozpustil prevažnú časť nákladného cisárskeho dvora, rozhodujúci vplyv feudálnych veľkostatkárov na život štátu sčasti vyvážil vzostupom štátnej byrokracie i peňažnej, obchodnej a manufakturnej buržoázie. Jeho opatrenia vychádzali z praktických potrieb, smerovali k hospodárskemu a vojenskému posilneniu štátu. Územie monarchie rozdelil na 10 **dištriktov**. Jeho konečným cieľom bolo odstrániť zastarané právne normy, obmedziť partikulárne záujmy aristokracie a začleniť rodiace sa kapitalistické sily do existujúceho feudálneho spoločenského poriadku, posilniť ho a zachrániť pred revolúciou.

Ako spoluvládca svojej matky mal iba obmedzený vplyv na riešenie vojenských a diplomatických problémov. Hoci práve v tom bolo jeho vzdelanie najdôkladnejšie a na budovanie armády vynakladal veľké prostriedky, práve v tejto oblasti dosiahol najmenej úspechov. Sprvu ako nemecký cisár rozvíjal svoje zahraničnopolitické koncepcie v Nemeckej ríši. V roku **1769 - 1770** rokov s **Fridrichom II.**, o zblížení Pruska a Rakúska, dosiahol však iba **dohodu o rozdelení Poľska**. Jeho plán zaradiť po vymretí panovníckeho rodu **Witelsbachov** Bavorsko do monarchie sa neuskutočnil. V tzv. zemiakovej vojne s Pruskom o bavorské dedičstvo rokoch **1778 - 1779** získalo Rakúsko iba tzv. Innskú štvrt'. K protirakúskej politike Pruska sa pridali i ďalšie nemecké kniežatá a s ich podporou vzrástol odboj v rakúskej časti **Nizozemska - Belgicku**, ktoré sa **1790** **odtrhlo a vyhlásilo samostatnosť**. Matkinu orientáciu na spojenectvo s Francúzskom po nástupe k moci nahrádzal **spojenctvom s Ruskom**. V r. **1787** pri návšteve Ruska sa cárovnou **Katarínou II.** nechal získať pre spoločný postup proti Turecku, z ktorého očakával predovšetkým územné zisky **na Balkáne**. Protiturecké ťaženie však neprinieslo úspech, jeho vojská utrpeli niekoľko porážok, ktoré nevyvážilo ani **dobytie Belehradu 1789**.

Jeho reformy boli väčšinou pokračovaním a dovŕšením reforiem jeho matky, modifikovaním jeho ideológiou a ekonomicko- spoločenskou situáciou. Opakujúce sa hladomory (napr. len v čes. krajinách zomrelo počas hladomoru 1770- 71 okolo pol milióna ľudí) ukázali, že feudálne poľnohospodárstvo nie je schopné uspokojovať potreby pomerne rýchlo rastúceho počtu obyvateľstva. Vzrastajúce vykorisťovanie a útlak spôsobili rastúci odpor nevoľného roľníctva, prejavujúce sa v roľníckych vzburách. I keď ich drastickými metódami (v Sedmohradsku dal popraviť 152 vzbúrencov) dočasne potlačil, stále ohrozovali stabilitu režimu. Potreby centralizovaného štátu a armády si vyžadovali stabilné roľnícke hospodárstva, schopné uniesť vzrastajúce daňové bremeno a zásobovať surovinami a pracovnými silami rozvíjajúce sa manufaktúry a obchod. To boli dôvody jeho najvýznamnejšej reformy - zrušenia nevoľníctva - uskutočnenej príslušným patentom v rakúskej časti monarchie 1781, v Uhorsku 1785. Podľa tohto nariadenia poddaní už neboli osobne závislí od zemepána a mohli sa slobodne sťahovať, sobášiť a dávať deti do škôl, ale poddanské povinnosti im aj naďalej zostali. Pripravovaná reforma daňového systému, ktorá mala zmierniť daňové zaťaženie roľníctva tým, že časť daňových bremien by presunula na šľachtu, sa už neuskutočnila.

Hospodárske a politické záujmy absolutistického štátu boli východiskom i jeho cirkevných reforiem. Významný bol tolerančný patent z 13. 10. 1781, ktorý priniesol príslušníkom evanjelického a augsburského vyznania reformáciu a pravoslávnej cirkvi občiansku rovnoprávnosť s katolíckym obyvateľstvom a obmedzenú slobodu vykonávania kultu. Preferovanou zostala katolícka cirkev, zároveň však jeho vláda podnikla opatrenia na oslabenie jej pozícií jej podradením absolutistickému štátu. Patentom z 29. 11. 1781 zrušil všetky kláštory (v monarchii okolo 700, z toho v Uhorsku 140, počet mníchov poklesol zo 63 na 27 tis.), ktorých príslušníci sa nezaoberali spoločensko-prospešnou činnosťou (v školách, zdravotníctve, kultúre, vo vede ap.). Z úsporných dôvodov zrušil i niektoré kostoly, kaplnky. Obmedzil počet cirkevných sviatkov, púťí a iných kultových prejavov. Zrušil diecézne kňazské semináre a zriadil gen. semináre riadené štátom v duchu osvietenскеj politiky (na Slovensku v Bratislave). Ich žiaci si osvojovali základy prírodných vied, poľnohospodárstva, zdravotníctva, mali pôsobiť medzi ľuďmi i v týchto oblastiach (vyšli z nich slov. osvietenci a priekopníci nár. obrodu, napr. A. Bernolák, J. Fándly, J.I. Bajza a i.) Z majetku zrušených kláštorov vznikol štátny náboženský fond, ktorý hradil výdavky na poštátnenú cirkevnú správu. Za jeho vlády sa zaviedla povinná školská dochádzka a vybudovala sa sieť dedinských škôl.

Počas svojej vlády uskutočnil ďalšie reformy v organizácii a výkone štátnej správy. Odňal cirkvi tlačový dozor a poveril ním štátnu byrokráciu. Jeho liberalistický prístup k cenzúre však netrval dlho, s rastom kritiky na jeho vládu sa cenzúra postupne sprísňovala. Vydal nový občiansky a trestný zákonník, zakázal telesné tresty a mučenie vypočúvaných. Zrušil povinnosť židovského obyvateľstva nosiť označenie, povolil mu zaoberať sa všetkými remeslami, navštevovať vyššie kresťanské školy a za určitých podmienok i vystáť sa z geta. Výnosom z 1782 sa vcelku neúspešne pokúsil usadiť a porolníčiť cigánske obyvateľstvo. V Uhorsku 1782 zlúčil uhorskú a sedmohradskú kanceláriu, zrušil colné hranice medzi týmito územiami, uhorskú komoru nahradil erárnym úradom pri Miestodržiteľskej rade a jej sídlo preložil 1783 z Bratislavy do Budína. V roku 1785 zrušil stoličnú samosprávu, ktorá bola hlavným nástrojom uhorskej šľachty v boji proti reformám, a vytvoril 10 administratívno - správnych dištriktov (územie Slov. takmer úplne zahrnuli dištrikty so sídlom v Nitre, Banskej Bystrici a v Košiciach), ktoré boli v rukách štátnej byrokracie a opierali sa o štátnu brachiálnu silu - políciu. Prikázal spísať obyvateľstvo v krajine a očíslovať domy.

Jeho reformy, i keď mierili k udržaniu a upevneniu feudálneho spoločenského poriadku, pôsobili vo svojich dôsledkoch opačným smerom - odstraňovali alebo zoslabovali prekážky hospodársko- spoločenského progresu. Podporovali ich ľudové masy i príslušníci osvietenскеj inteligencie (zo slov. napr. **F. A. Kollár, J. Bencúr, J. Fándly, S. Tešedík** a i.) Ich odporcom bola predovšetkým cirkev, proti tolerančnému patentu a zrušeniu kláštorov **vo Viedni** osobne protestoval **pápež Pius VI.**, ako aj šľachta. Osobitne uhorská šľachta všetkými prostriedkami marila jeho reformy a nariadenia (sčítanie obyvateľstva, nový pozemkový kataster a i.) Jeho vládu označila za najnepriateľskejšiu voči Uhorsku od nástupu Habsburgovcov a po jeho smrti jej časť pokladala jeho vládu za porušenie kontinuity práva a za dôvod zbaviť Habsburgovcov uhorského trónu. V závere jeho vlády však vzrástla i nespokojnosť ľudových mäs (stále vojny a zvyšovanie daní, hladomory, vojenské lapačky). To s otvoreným odporom cirkvi, uhorskej šľachty, ale i vysokej šľachty **v Tirolsku** a iných častiach monarchie zapríčinilo, že svoje reformy okrem zrušenia nevoľníctva a tolerančného patentu pred smrťou odvolal.

Rusko

Panovnícku moc v Rusku upevnil najmä **Peter I. Veľký**, ktorý sa v roku **1721** vyhlásil za imperátora – cára.

PETER I. VEĽKÝ (1672 – 1725)

Vlády sa ujal v roku **1689**. Pod cudzím menom navštívil **západnú Európu**, kde sa oboznamoval s vojenskou a politickou situáciou, veľkú pozornosť venoval i hospodárskym otázkam a stavbe lodí. Usiloval sa Rusko priblížiť západoeurópskemu vývoju.

Vládol absolutisticky, združil okolo seba poradcov z radu meštiactva i roľníkov.

Zreformoval štátnu správu, zriadil senát, presadzoval zakladanie manufaktúr, vývoz ruského tovaru – obilie a kožušiny. Rozdelil Rusko na **gubernie** (okresy).

V roku **1703** založil **v ústí Nevy** Petropavlovskú pevnosť, mesto, ktoré pri nej vzniklo, po ňom nazvané **Petrohrad**, povýšil na **hlavné mesto ríše**.

Dosiahol rad víťazstiev vo vojnách so Švédskom (získal prístup k Baltskému moru) Tureckom Iránom, v ktorých **získal pre ríšu** nové územia **v Pobaltsku, Zakaspicku, Zakaukazsku, v strednej Ázii**.

KATARÍNA II. VEĽKÁ (1729 – 1796)

Anhaltská princezná, manželka ruského cára **Petra III.**, ktorého s pomocou cisárskej gardy **zvrhla a sama sa ujala vlády** (k trónu jej dopomohol **Grigorij Potemkin**) **Upevnila cársky absolutizmus i nevoľníctvo**, potlačila nevoľnícke povstanie vedené **J. I. Pugačovom**. Viedla i víťaznú vojnu s Tureckom i so Švédskom, **pripojila k Rusku Krym** a čiernomorské pobrežie, časť Ukrajiny a Poľska.

MENO, OSOBNOSŤ

Benedictus Spinoza

John Locke

David Hume

Denis Diderot
Voltaire
Jean Jacques Rousseau
Immanuel Kant
Newton
Montesquieu
Lessing
Wolf
Fridrich II. Veľký
S. J. Pombal
Karol III.
B. Tanucci
Mária Terézia
Jozef II.
František I. Lotrinský
Fridrich II.
Witelsbachovci
Katarína II. Veľká
A. Bernolák
J. I. Bajza
F. A. Kollár
J. Bencúr
S. Tešedík
Pius VI.
Peter I. Veľký
Peter III.
J. I. Pugačov
G. Potemkin

MIESTO

Nizozemsko
Veľká Británia
Francúzsko
Taliansko
Nemecko

Prusko
Španielsko
Portugalsko
Neapolské kráľovstvo
Uhorsko
Dóm sv. Štefana vo Viedni
Dóm sv. Martina v Bratislave
Praha
Halič
Bukovina
Čechy
Viedeň
Trnava
Košice
Budín
Senec
Banská Štiavnica
Belgicko
Balkán
Bratislava
Tirolsko
Rusko
Západná Európa
Petrohrad
Ústie Nevy
Pobaltsko
Zakaspicko
Zakaukazsko
Stredná Ázia

UDALOSTI

- Fridrich II. Veľký viedol tri vojny s Rakúskom
- B. Tanucci zrušil mnoho kláštorov a zrušil cirkevné desiatky
- M. Terézia bola prvou ženou dynastie Habsburgovcov
- M. T. zavádzala jednotnú menu, váhy, podnecovala budovanie a udržiavanie ciest
- Vydávala prvé papierové peniaze v strednej Európe
- Robila školské reformy
- Dala presťahovať Trnavskú univerzitu do Budína
- Prestala zvolávať uhorské snemy
- Vznikla prvá banská vysoká škola v Európe
- Jozef II. bol korunovaný za českého a uhorského kráľa
- Zaviedol v monarchii ako úradnú reč nemčinu
- Znížil počet štátnych úradov a úradníkov
- Dosiahol dohodu o rozdelení Poľska
- Zrušil niektoré kostoly
- Vydal nový trestný a občiansky zákonník, zakázal telesné tresty a mučenie
- Zrušil colné hranice
- Zrušil stoličnú samosprávu
- Prikázal očíslovať domy
- Belgicko vyhlásilo samostatnosť
- Dobytie Belehradu
- Peter I. zreformoval štátnu správu, zriadil senát, presadzoval zakladanie manufaktúr
- Získal pre ríšu nové územia
- Petrohrad povýšil na hlavné mesto ríše
- Katarína I. zvrhla manžela a sama sa ujala vlády
- Upevnila cársky absolutizmus i navoľníctvo
- Pripojila k Rusku Krym

POJMY

Osvietenstvo

Agnosticismus

Osvietenský absolutizmus

Ratio Educationis

Urbársky patent

Jozefinizmus

Klobúkový kráľ

Germanizácia

Zrušenie nevoľníctva

Tolerančný patent

raabizácia

dištrikt

gubernie

DÁTUMY

18. storočie	kultúrny a duchovný pohyb
17. storočie	vzniká osvietenstvo
1717	narodenie Márie Terézie
1780	smrť Márie Terézie
1740	M. T. korunovaná za rakúsku arcivojvodkyňu
1741	M. T. korunovaná za uhorskú kráľovnú
1742	M. T. korunovaná za českú kráľovnú
1777	M. T. vydala Ratio Educationis
1777	M. T. nechala Trnav. Univerzitu presťahovať do Budína
1767	M. T. vydala Urbársky patent
1764	M. T. prestala zvolávať uhorské snemy
1741	Narodenie Jozefa II.
1790	Smrť Jozefa II.
1765	J. II. rímskonemecký cisár
1780	J. II. korunovaný za českého a uhorského kráľa
1784	J. Iizaviedol ako úradnú reč nemčinu
1769 – 1770	J. II. rokoval s Fridrichom II.
1778 – 1779	zemiaková vojna Prusko – Rakúsko
1790	Belgicko vyhlásilo samostatnosť
1787	J. II. v Rusku
1788	dobytie Belehradu
1770 – 1771	hladomor
1781	zrušenie nevoľníctva v Rakúsku
1785	zrušenie nevoľníctva v Uhorsku
13.10.1781	tolerančný patent
29.11.1781	zrušenie kláštorov
1782	J. II zrušil colné hranice
1783	Erárny úrad v Budíne
1785	J. II. zrušil stoličnú samosprávu, dal očíslovať domy, sčítať obyvateľov